

Арістова Н. О.

Інститут педагогіки НАПН України

(Київ, Україна)

Кугай К. Б.

Київський національний університет технологій та дизайну,

Інститут педагогіки НАПН України

(Київ, Україна)

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ КОМП'ЮТЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАСАДАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

У сучасному освітньому просторі, що характеризується глобалізаційними процесами, цифровізацією та зростанням ролі міжкультурної комунікації, іншомовна підготовка студентів комп'ютерних спеціальностей набуває особливого значення. Володіння англійською мовою забезпечує доступ до актуальних знань, новітніх технологічних ресурсів, участь у міжнародних проєктах та ефективну професійну взаємодію. Водночас, у багатьох наукових працях українських і зарубіжних учених наголошується на тому, що традиційні методи навчання не завжди враховують професійно важливі інтереси здобувачів вищої освіти у галузі комп'ютерних наук, що потребують гнучкого та контекстно-орієнтованого підходу (Havill & Ludwig, 2007; Kugai & Vyshnevskaya, 2023, с. 94).

З огляду на стрімкий розвиток ІТ-сфери, де швидкість оновлення знань вимагає від здобувачів здатності до автономного та безперервного навчання, іншомовна підготовка студентів комп'ютерних спеціальностей має бути спрямована не лише на формування мовних навичок, а й на розвиток у них здатності до самостійного опрацювання професійно орієнтованої інформації іноземною мовою. Отже, актуальність дослідження проблеми персоналізації навчання студентів комп'ютерних спеціальностей на засадах особистісно орієнтованого підходу зумовлена необхідністю впровадження персоналізованих стратегій навчання відповідно до їхніх індивідуальних особливостей, когнітивних стилів, мотивації та професійних потреб, що відповідає ідеям студентоцентрованої освіти, закріпленим у сучасних освітніх документах.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що в сучасній дидактиці сформувалася система взаємопов'язаних методологічних підходів. Зокрема, компетентнісний підхід розглядається як орієнтація на формування здатності застосовувати знання у практичній діяльності (Арістова, 2016; Цаплюк, 2024), діяльнісний – як засіб активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та формування їхньої навчальної автономності (Теремінко & Гурська, 2021; Пасічник, 2017), комунікативний – як основа розвитку здатності до ефективної мовленнєвої взаємодії (Canale & Swain, 1980; Вдовін, 2007), а індивідуальний – як принцип урахування особливостей кожного здобувача освіти (Гончаренко, 1997; Алексеева, 2023). Водночас саме особистісно орієнтований підхід інтегрує зазначені підходи, забезпечуючи їх спрямованість на розвиток і саморозвиток, удосконалення й самовдосконалення особистості.

Особистісно орієнтований підхід, за визначенням С. Гончаренка, передбачає ставлення до здобувача освіти як до самосвідомого суб'єкта власного розвитку (Гончаренко, 1997, с. 243). О. Дубасенюк розглядає особистісно орієнтовану освіту як систему, у центрі якої перебуває особистість здобувача, його потреби та прагнення до самореалізації (Дубасенюк, 2012). Окремої уваги щодо організації освітньої діяльності на засадах особистісно орієнтованого підходу заслуговує позиція В. Филипської (Филипська, 2022). Учена акцентує увагу на тому, що реалізація особистісно орієнтованого підходу під час вивчення іноземної мови професійного спрямування не лише уможлиблює врахування реальних потреб і мотивів студентів, а й передбачає диференціацію завдань відповідно до типів їхньої мовно-слухової і мовно-зорової уваги, а також типів пам'яті (Филипська, 2022).

Як зазначають В. Вишківська, О. Голікова та Є. Козлов, персоналізоване навчання передбачає гнучкість змісту освіти, орієнтацію на індивідуальні потреби здобувачів та активне використання цифрових технологій (Вишківська та ін., 2023). При цьому важливо враховувати індивідуальні стратегії навчання студентів, які визначають способи сприйняття, обробки та засвоєння інформації. Урахування таких стратегій уможлиблює підвищення ефективності іншомовної підготовки та забезпечує більш глибоке засвоєння навчального матеріалу.

Реалізація особистісно орієнтованого підходу у процесі іншомовної підготовки студентів комп'ютерних спеціальностей може здійснюватися через:

- ✓ проєктування індивідуальних освітніх траєкторій;
- ✓ диференціацію навчальних завдань з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти;
- ✓ використання цифрових технологій як засобу індивідуалізації навчання;
- ✓ впровадження діяльнісних та проблемно-орієнтованих методів навчання;
- ✓ розвиток рефлексії, самооцінки та навчальної автономії (Малихін та ін., 2023).

Окрім цього, важливою дидактичною умовою є створення варіативного освітнього (навчального) середовища, яке забезпечує можливість вибору змісту, форм і темпу навчання. Таке середовище передбачає використання модульних курсів, адаптивних завдань та індивідуалізованих форм контролю результатів навчання.

Проаналізовані погляди узгоджуються з нашою позицією щодо ефективності персоналізації іншомовної підготовки студентів комп'ютерних спеціальностей на засадах особистісно орієнтованого підходу. Вважаємо, що в контексті іншомовної підготовки положення саме особистісно орієнтованого підходу набувають особливої значущості, оскільки створюють теоретичну основу для персоналізації навчання шляхом проєктування індивідуальних освітніх траєкторій студентів комп'ютерних спеціальностей. Використання цифрових освітніх платформ та інтерактивних технологій сприяє створенню гнучкого освітнього середовища, що адаптує навчання до індивідуальних потреб студентів комп'ютерних спеціальностей. Зокрема, застосування онлайн-ресурсів, мовних платформ та професійно орієнтованих матеріалів надає змогу

ефективно поєднувати їхню мовну підготовку з майбутньою фаховою діяльністю. Це, у свою чергу, сприяє формуванню в них не лише іншомовної, а й професійної комунікативної компетентності. Таким чином, персоналізація іншомовної підготовки студентів комп'ютерних спеціальностей на засадах особистісно орієнтованого підходу, що передбачає застосування в освітньому процесі сучасних цифрових технологій й урахування індивідуальних стратегій навчання, створює передумови для перетворення студентів комп'ютерних спеціальностей на конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в глобалізованому професійному середовищі та безперервно підвищувати свій професійний рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Алексеева, С. (2023). Індивідуалізація навчання як новація сучасної освіти: ідеї та погляди К. Д. Ушинського. Історія та філософія освіти в незалежній Україні: до 200-річчя від дня народження Костянтина Ушинського (1823–1871) : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Інститут педагогіки НАПН України, 148–151. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Ushynskyy_zbirnyk.pdf
- Арістова, Н. О. (2016). Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки майбутніх філологів. Малихін О.В. (Ed.). Компетентісно орієнтована парадигма підготовки майбутнього філолога, Ч.1. ТОВ «Інтерсервіс», 7–58.
- Вдовін, В. В. (2007). Комунікативний підхід як оптимальний засіб вивчення іноземної мови у ВНЗ. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: зб. наук. праць. Львівська політехніка, 15–20. https://vlp.com.ua/files/07_36.pdf
- Вишківська, В., Голікова, О., & Козлов, Є. (2023). Соціально-культурна обумовленість та педагогічний потенціал реалізації персоналізованого навчання в умовах цифровізації освіти. Молодь і ринок, 4(212), 89–94. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.279110>
- Гончаренко, С. (1997). Український педагогічний словник. «Либідь».
- Дубасенюк, О. А. (2012). Теоретико-технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 14–40. <https://core.ac.uk/download/pdf/42970835.pdf>
- Малихін, О. В., Арістова, Н. О., & Алексеева, С. В. (2023). Індивідуалізація навчання як засіб компенсації освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнний час : методичні рекомендації. Інститут педагогіки НАПН України. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-720-6-2023-59>
- Пасічник, О. (2017). Діяльнісний підхід – сутність та особливості реалізації у процесі навчання студентів ВНЗ. Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті : матеріали IV Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет конференції, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 154–156. https://cusu.edu.ua/images/conf-2017-04/TEZI_03.05.17_maket.pdf#page=154
- Теремінко, Л., & Гурська, О. (2021). Методологічні засади формування готовності до професійної мобільності майбутніх ІТ-фахівців у процесі іншомовної підготовки. InterConf, (42), 408–414. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2021.040>
- Филипська, В. І. (2022). Особистісно-орієнтований підхід під час викладання іноземної мови професійного спрямування. Наукові інновації та передові технології, 11(13), 374–381. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11\(13\)-374-381](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11(13)-374-381)
- Цаплюк, О. (2024). Особливості взаємодії педагогічних підходів у полікультурному вихованні. Актуальні питання гуманітарних наук, 74(2), 389–393. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-62>
- Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. Applied Linguistics, 1(1), 1–47.

- Havill, J. T., & Ludwig, L. D. (2007). Technically speaking: fostering the communication skills of computer science and mathematics students. *ACM SIGCSE Bulletin*, 39(1), 185– 189. <https://doi.org/10.1145/1227504.1227375>
- Kugai, K., & Vyshnevskaya, M. (2023). Peculiarities of teaching foreign languages to computer specialties students. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, (3), 93–100. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2023-3-12>

Данильчук В. Р.

*Навчально-науковий інститут права та гуманітарних наук
Національного університету водного господарства та
природокористування
(Рівне, Україна)*

Гіс О. Ю.

*Навчально-науковий інститут права та гуманітарних наук
Національного університету водного господарства та
природокористування
(Рівне, Україна)*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ АНАЛІЗ ПЕРШОДЖЕРЕЛ

Теоретико-методологічні основи розвитку критичного мислення в сучасній школі ґрунтуються на зміні ролі учня: з пасивного споживача інформації він перетворюється на активного дослідника. У межах актуальної освітньої парадигми цей процес стає стратегічним пріоритетом, що втілюється через діяльнісний підхід у викладанні предметів громадянської та історичної освітньої галузі (Муляр & Жалко, 2024, с. 25–28). Такий підхід передбачає відмову від репродуктивних методів навчання на користь конструктивних моделей, де знання не подаються в готовому вигляді, а здобуваються учнями через власну пізнавальну діяльність.

Згідно з підходом С. Терно, критичне мислення в історичних студіях – це складна когнітивна навичка, що передбачає критичне переосмислення подій минулого, розгляд варіативних інтерпретацій та обґрунтування висновків на основі перевірених фактів (Терно, 2011). Методологія цього процесу складається з трьох рівнів. На операційному етапі індивід опановує базові інструменти аналізу, синтезу та зіставлення даних. Змістовний рівень полягає у застосуванні цих інструментів до конкретного історичного контенту для розв’язання проблемних питань. Ціннісний рівень є кульмінацією розвитку мислення; він спрямований на виховання внутрішньої потреби в пошуку істини та готовності коригувати власні переконання під тиском нових вагомих доказів.

Ключовим інструментом досягнення цих рівнів є аналіз першоджерел, що слугує фундаментом для розвитку дослідницьких навичок (Ткаченко та ін., 2025, с. 109–117). Робота з автентичними документами дає змогу учням пройти повний дослідницький цикл: від атрибуції та внутрішньої критики до порівняння суперечливих даних. У межах громадянської освіти такий підхід